

dr hab. Magdalena Jakubská-Szymiec
dziedzina: sztuki
dyscyplina artystyczna – sztuki muzyczne
Katedra Instrumentów Dętych Drewnianych
Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego
w Poznaniu

Poznań, 14.08.2024r.

**Ocena pracy doktorskiej pana mgra Michała Gasztycha, sporządzona
w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuki, dyscyplinie
artystycznej - sztuki muzyczne, wszczętym przez Radę Dyscypliny
Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina
w Warszawie**

Zleceniodawca recenzji:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, zlecenie podjęto na podstawie pisma Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej z dnia 02.04.2024 r., dotyczącego decyzji Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC w sprawie powierzenia mojej osobie funkcji recenzenta w przewodzie doktorskim pana mgra Michała Gasztycha. Przewód doktorski prowadzony jest na podstawie nowej ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. Z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

Ocena pracy doktorskiej:

Rozprawa doktorska mgra Michała Gasztycha pt. *Alternatywne kierunki rozwoju współczesnego saksofonu – EWI i Harmonizator Kontrolowany* składa się z dzieła artystycznego w postaci nagrania dwóch wersji – dźwiękowej i wideodźwiękowej (obie wersje zapisano na płytach CD i DVD, zamieszczono je także na platformie YouTube) oraz opisu rozprawy doktorskiej. Promotorem pracy jest prof. dr hab. Paweł Gusnar.

Utwory zostały zarejestrowane w następującym porządku:

wersja dźwiękowa (1 płyta CD)

- 1) Mowa wstępna;
- 2) *Non Artificial Piece* – Alicja Granau-Osińska;

- 3) *Oh yeah!* – Dariusz Przybylski;
- 4) *Illusions* – Dominik Lasota;
- 5) *Il presaging degli alberi* – Matteo Nicolin;
- 6) *Drunk Hornets* – Wojciech Błażejczyk;

wersja wideodźwiękowa (1 płyta CD, 2 płyty DVD – nr 1 i nr 2)

- 1) Mowa wstępna (płyta CD);
- 2) *Non Artificial Piece* – Alicja Granau-Osińska (płyta DVD nr 1, pozycja 1.);
- 3) *Oh yeah!* – Dariusz Przybylski (płyta DVD nr 2, pozycja 1.);
- 4) *Illusions* – Dominik Lasota (płyta DVD nr 1, pozycja 2.);
- 5) *Il presaging degli alberi* – Matteo Nicolin (płyta DVD nr 2, pozycja 2.);
- 6) *Drunk Hornets* – Wojciech Błażejczyk (płyta DVD nr 2, pozycja 3.).

Pod względem chronologii utworów płyta CD z wersją dźwiękową różni się od płyty DVD z wersją wideodźwiękową. Powodem tej rozbieżności jest ograniczona pojemność płyt DVD w stosunku do rozmiaru zawartości filmów. Aby pomieścić cały materiał wideodźwiękowy, konieczne było rozlokowanie filmów według odmiennego porządku – na dwóch płytach DVD i jednej płycie CD. Do płyty CD dołączono również instrukcję wyjaśniającą właściwą kolejność odsłuchu wykonań wideo – prawidłową dla układu dzieła artystycznego. Przewidywalny czas trwania dzieła to około 40-42 minuty, wyłączając komentarz wstępny i recytację fragmentu wiersza *Ecloga I* Andreii Zanzotty przed utworem *Il presagio degli alberi*. Sesja nagraniowa dzieła artystycznego miała miejsce w dniach 12 i 13 sierpnia 2021 r. w Sali Koncertowej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie.

Wzięli w niej udział:

- Michał Gasztych – doktorant;
- Cyprian Sekrecki – pianista, wykładowca Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu;
- Mikołaj Grzebieniowski – reżyser dźwięku, student Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie;
- Mateusz Pusiewicz – operator kamer i montażysta filmów.

Dzieło artystyczne jest zbiorem pięciu utworów napisanych przez kompozytorów z Polski i zagranicy. Każda z nich jest podporządkowana odmiennym założeniom kompozycyjno-interpretacyjnym. Analizując te utwory możemy podzielić je na dwie kompozycje

przeznaczone na Elektroniczny Instrument Dęty (EWI) solo, jedną na saksofon altowy z Harmonizatorem Kontrolowanym i fortepianem, pozostałe dwie na saksofon altowy solo z harmonizatorem.

Pierwsza z kompozycji *Non Artificial Piece* prof. Alicji Groniu-Osińskiej na saksofon altowy i harmonizator kontrolowany oferuje nieznaną dotąd atmosferę brzmieniową, pełną nieosiągalnych efektów na saksofonie takich jak: arpeggio wstępujące, tremola grane na kilku dźwiękach jednocześnie, rozległe struktury akordeonu, te same współbrzmienia oparte na innych wariantach. Utwór eksploruje nowy wymiar wykorzystania hybrydy saksofonu z urządzeniem harmonizującym. Konstrukcja dzieła złożona jest z wielu płaszczyzn – melodycznej, makro- i mikroformalnej, zawiera również koncepcję muzycznej kryptografii użytej w motcie (dwa dźwięki *a* i *g* zaczerpnięte z imienia i nazwiska wykonawcy, jak i inicjałach kompozytorki, które ulegają różnego rodzaju przekształceniom). Pomimo wymagających przebiegów technicznych, których wykonanie wymaga łączenia tradycyjnych klap instrumentu z dodatkowymi trzema przyciskami pilota, Doktorant świetnie opanował technikę obsługi urządzenia umieszczonego dodatkowo na korpusie saksofonu. Jak pisze sama kompozytorka w informacjach o kompozycji: *Niezawodnie utwór „Non Artificial Piece” bez harmonizatora straciłby sens, bowiem został napisany, by niejako pokazać jego możliwości (...). A możliwości wydają się nie tylko wielkie, ale także bardzo interesujące i wnoszące nowe pola eksploracji tak dla kompozytora, jak i wykonawcy.*

Następna artystyczna propozycja to żartobliwa miniatura *Oh yeah!* Dariusza Przybylskiego napisana na EWI solo. Swobodny i lekki charakter kompozycji ciekawie łączy różne muzyczne style począwszy od muzyki poważnej, rozrywkowej, funky po fusion jazz. Kompozytor nie określił zastosowania w utworze próbki (sampla, patcha) dźwięku elektrofonu, dając tym samym dowolność barwy wykonawcy. Wybór pascha przez Doktoranta bardzo dobrze scala interpretację miniatury i oddaje interesujące wrażenia słuchowe. Saksofonista biegle opanował trudności rytmiczno-techniczne, warstwy dynamiczne oraz agogiczne, co nie jest łatwe na instrumencie posiadającym sensoryczny system klap. Jest to ciekawa współczesna kompozycja, która na pewno wzbogaci repertuar na EWI w muzyce poważnej.

Kolejna eksperymentalna kompozycja *Illusions* na saksofon altowy z harmonizatorem kontrolowanym i fortepianem należy do Dominika Lasoty. Główne założenie utworu to stworzenie pewnego rodzaju „iluzji” dźwięków saksofonu i fortepianu zlewająca się z barwą dźwięków wtórnych harmonizatora. Zastosowana technika komponowania daje efekt mnogości instrumentów na scenie. Utwór posiada czynną ścieżkę elektroniczną – dzieło live electronics.

Po wysłuchaniu nagrania zdecydowanie brakuje przestrzeni czasu – zarówno we fragmentach granych jak i fragmentach ciszy (za szybko grane motywy i segmenty powodują efekt zniecierpliwienia), brakuje większych kontrastów dynamicznych (szczególnie odmiennych kolorów delikatnego, subtelnego brzmienia i czytelniejszych ich zmian). Nie udało mi się doszukać „magii” przedstawionego dzieła, ale moje wrażenia mogą być oczywiście subiektywne.

Matteo Nicolin jest autorem czwartej kompozycji *Il presaging degli alberi* na EWI solo. Włoski kompozytor przybliży nam w załączonym opisie utworu swoje inspiracje (tytuł z j. pol. „Przecucie drzew” - nawiązuje w nim do mistycznej komunikacji drzew, ich długowieczności, o ich sferze duchowej, celach, przeznaczeniu i względnym upływie czasu). Przed rozpoczęciem kompozycji, instrumentalista recytuje fragmenty wiersza *Ecloga I* włoskiego poety Andrei Zanzotty. Do oddania właściwego charakteru utworu, kompozytor stworzył dla EWI 4000s własny sampel dźwiękowy - biblioteka sampli pozycja 83 (w przyszłości próbka dźwięku będzie możliwa do pobrania ze strony internetowej Doktoranta). Tak jak w przypadku wcześniejszego utworu Dariusza Przybylskiego, możemy usłyszeć biegle opanowanie elektrofonu przez wykonawcę, zarówno w szybkich przebiegach techniczno-rytmicznych jak i wymagających dużych skokach interwałowych połączonych z wykorzystywaniem funkcji burdonu.

Ostatnim utworem zamykającym dzieło artystyczne jest *Drunk Hornets* na saksofon altowy i harmonizator kontrolowany Wojciecha Błażejczaka. Kompozycja niezwykle błyskotliwa i wirtuozowska, która w bardzo interesujący sposób eksponuje efekty połączenia saksofonu z urządzeniem. Usłyszymy tu wykorzystanie funkcji Opóźniacza Składników Akordu – uzyskanie zwielokrotnienia dźwięku o ustalonej harmonii (efekt echa, kanonu lub zbiorowego odgłosu rozłożonego w czasie). Utwór utrzymany jest w lekkim i żartobliwym charakterze, choć partia głosu jest bardzo wymagająca pod kątem schematów rytmiczno-interwałowych zapisanych w większości w bardzo szybkim tempie. Doktorant błyskotliwie wykonuje kompozycję obrazując nam rój „pijanych szerszeni”. Świetny przykład zastosowania wielu funkcji harmonizatora - od tworzenia harmonii na dźwiękach wtórnych poprzez rozłożenie ich w różnych odstępach czasowych w formie arpeggia. Koncepcja operantów znajdująca się w Opóźniaczu Składników Akordu stwarza ogromną swobodę używania arpeggio przez kompozytorów w swoich utworach.

Rejestracja dzieła odznacza się dużą swobodą wykonawczą oraz instrumentalną wirtuozerią. Wszystkie nagrane kompozycje przygotowane zostały i zarejestrowane ze starannością

i dbałością o szczegóły. Koncepcja przedstawionych dzieł jest spójna i czytelna, rzetelnie przygotowana. Zarejestrowane nowatorskie kompozycje prezentują bardzo ciekawą paletę możliwości hybrydy saksofonu i harmonizatora kontrolowanego oraz EWI we współczesnej literaturze muzycznej.

Opis dzieła będący integralną częścią pracy doktorskiej w doskonały i bardzo wnikliwy sposób uzupełnia dzieło artystyczne. Doktorant w sposób czytelny i wszechstronny potraktował problematykę określoną w tytule, tworząc pracę pełną historycznej wiedzy, wnikliwych analiz oraz omawiając zagadnienia wykonawcze przedstawionych kompozycji. Niniejsza dysertacja - w szczególności rozdział drugi i trzeci, odwołuję się do zagadnień z innych dziedzin, takich jak: fizyka, akustyka, informatyka, elektronika czy konstruowanie instrumentów i wykracza poza zakres mojej wiedzy, dlatego trudno jest mi merytorycznie ocenić trafność założonych i przeprowadzonych badań oraz eksperymentów.

Praca została podzielona na pięć rozdziałów. W pierwszym z nich Autor opisuje historię upowszechniania saksofonu, koncentrując się na jego budowie i modyfikacjach, a także na jego różnorodnych technikach gry. Rozdział drugi, zatytułowany *Elektroniczny Instrument Dęty (EWI) – elektroniczna alternatywa saksofonu*, w szczegółowy sposób przedstawia możliwości wykonawcze w poszczególnych gatunkach muzycznych oraz historyczny zarys rozwoju elektrofonów dętych. Autor dokładnie opisuje metody działania ich oprogramowania, a także sposób łączenia i system ich komunikacji pomiędzy sobą. Kolejny rozdział (niezwykle innowacyjny i badawczy) skupia się na przedstawieniu autorskiego urządzenia, które w sposób syntetyczny rozszerza zdolności brzmieniowe saksofonu, poszerza możliwości wykonawcze i harmonizacyjne jednogłosowych instrumentów tradycyjnych – prezentacja Harmonizatora Kontrolowanego. Czwarty rozdział poświęcony jest analizie opinii środowiska muzycznego dotyczącego EWI i Harmonizatora Kontrolowanego. Ostatni rozdział zawiera opis pięciu nagranych kompozycji, które powstały na zamówienie Doktoranta.

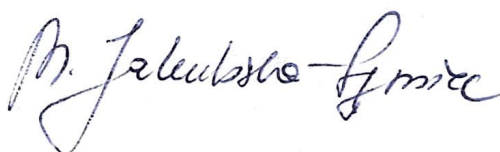
Recenzowana praca to wartościowe opracowanie, kompetentnie i solidnie wykonane pod względem metodologicznym i językowym. Język pracy jest spójny i dostosowany do wymogów analizy naukowej. Doktorant używa stylowej polszczyzny. Autora cechuje gruntowna znajomość tematu, która została czytelnie przelana na papier.

Wiedza, którą przekazuje mgr Michał Gasztych zapewne posłuży szerokiemu gronu wykonawców, kompozytorów i aranżerów, którzy interesują się omawianą tematyką.

Stwierdzam, iż problematyka określona w tytule pracy została przez Doktoranta przedstawiona w sposób należyty. Stanowi źródło naukowej, artystycznej oraz praktycznej wiedzy. Bibliografię rozprawy uważam za bardzo bogatą, różnorodną i prawidłowo skonstruowaną.

Konkluzja

W związku z powyższym, z pełnym przekonaniem oceniam pozytywnie przedstawioną mi do recenzji pracę mgr Michała Gasztycha. Autor wykazał się w niej rozległą wiedzą z wielu dziedzin, znakomitą orientacją w literaturze przedmiotu, a także umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Zarejestrowane dzieło artystyczne jest ciekawie dobrane, wykonane i zarejestrowane w sposób godny pochwały, wyrazisty pod względem formy i wyrazu, przedstawia Doktoranta, jako w pełni ukształtowanego artystę. Tym samym mgr Michał Gasztych spełnił wszystkie ustawowe wymagania stawiane pracom doktorskim. Stwierdzam, iż mgr Michał Gasztych rozwiązał przyjęte w temacie pracy założenie artystyczne i wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.). Pracę doktorską Pana mgr Michała Gasztycha przyjmuję.

dr hab. Magdalena Jakubská-Szymiec